

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής
επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές.
Ενότητα 3: Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία.

Γιώργος Βαβουρανάκης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Περιεχόμενα ενότητας

- Ιδεολογία και σκέψη.
- Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία.
- Φύλο και Ταυτότητα.

Ιδεολογία και σκέψη.

Πρέπει να εξετάσουμε τη σκέψη στο παρελθόν;

- Τι είναι σκέψη;
 - Συνειδητή ή υποσυνείδητη
- Έχουν όλοι οι άνθρωποι το ίδιο σύστημα νόησης;
 - Υπάρχει ουσιώδες χαρακτηριστικό νόησης
 - Είναι η νόηση κοινωνικά δομημένη;
- Δομισμός
- Σημειωτική
- Μαρξισμός
- Νοησιαρχία

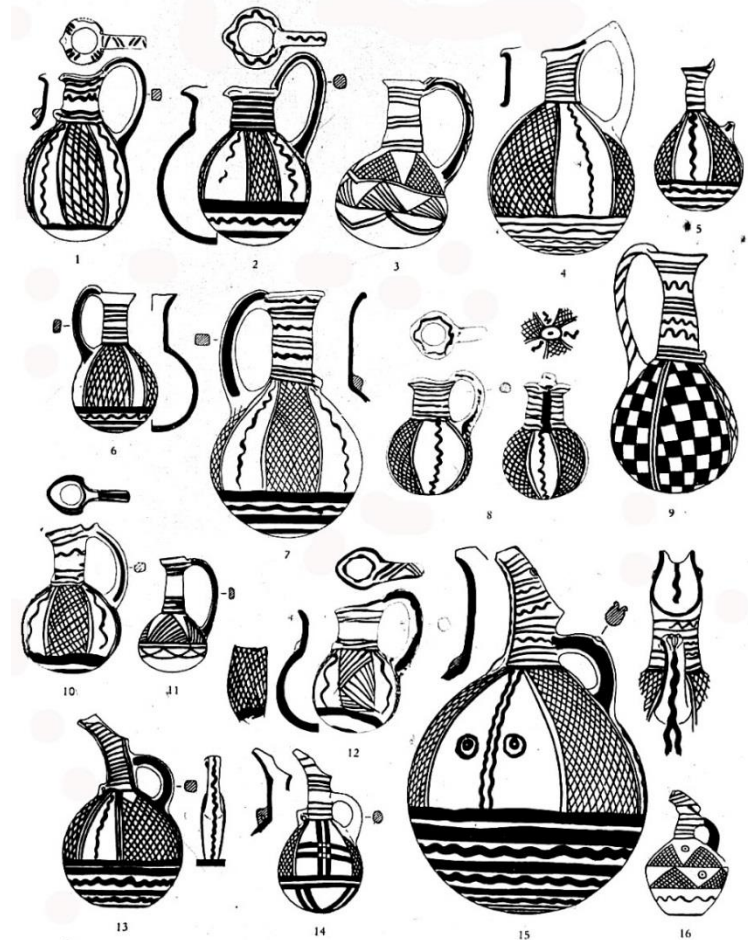
Σκέψη και παρελθόν: Προβλήματα

- Δεν μπορούμε να εξακριβώσουμε τι σκεπτόταν ένας άνθρωπος στο παρελθόν
- Η σκέψη βρίσκεται εκτός πεδίου επιστήμης
- Δεν μελετάμε τους ανθρώπους, αλλά τα υλικά τους κατάλοιπα.
- Ερμηνεύουμε τις δυναμικές πίσω από τα κατάλοιπα
- Επομένως δεν χρειαζόμαστε τη γνώση της σκέψης τους
- Υπάρχει κίνδυνος επιστροφής στην παραδοσιακή προσέγγιση του πολιτισμικού πνεύματος

Η αναγκαιότητα της έρευνας για τη σκέψη στο παρελθόν Α

- Τυπολογία
- Κοινή λογική
- Ουσιοκρατία
- Εθνκεντρισμός

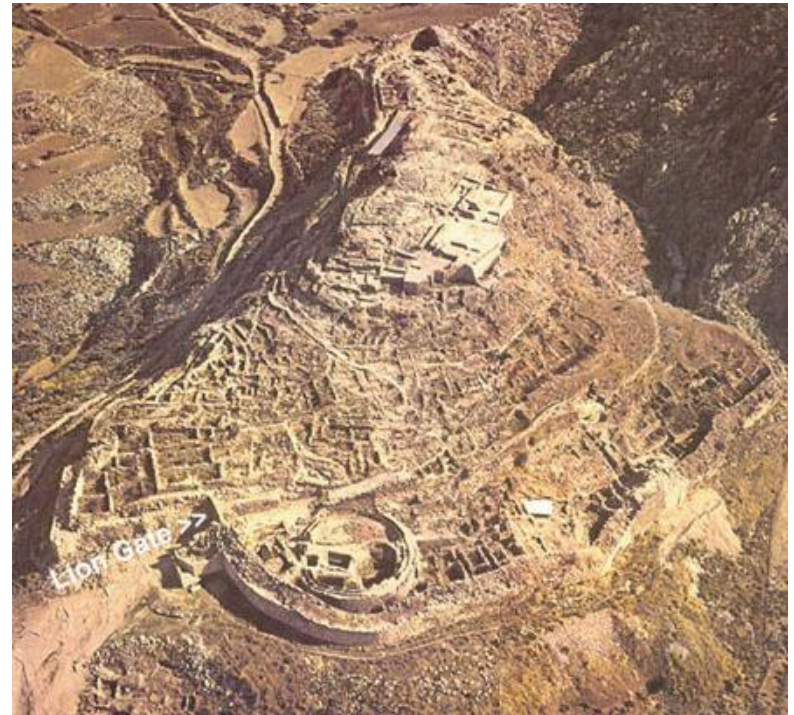
Λευκή Γραπτή κεραμική, Κύπρος, ΜΕΧ

Εικόνα 1

Η αναγκαιότητα της έρευνας για τη σκέψη στο παρελθόν Β

- Η επαφή με γραπτές πηγές σημαίνει επαφή με αρχαία σκέψη. Π.χ. Πόσο απηχεί ο Όμηρος τις απόψεις του 12^{ου} αιώνα και πόσο του 8^{ου} αιώνα;
- Ανθρώπινη συμπεριφορά και νους είναι αλληλένδετα.

Εικόνα 2

Μυκήνες

Ιδεαλισμός

- Οι σκέψεις πιο σημαντικές από τον υλικό κόσμο
- Πλάτων, Kant, Descartes, Hegel, Saussure, Levi-Strauss
- Κίνδυνος συντηρητικών προσεγγίσεων (τυπολογία=σκέψη)

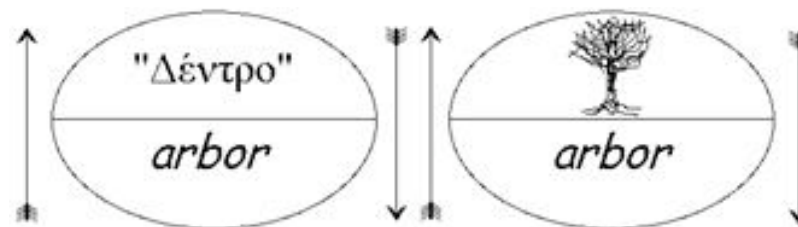

Εικόνα 3

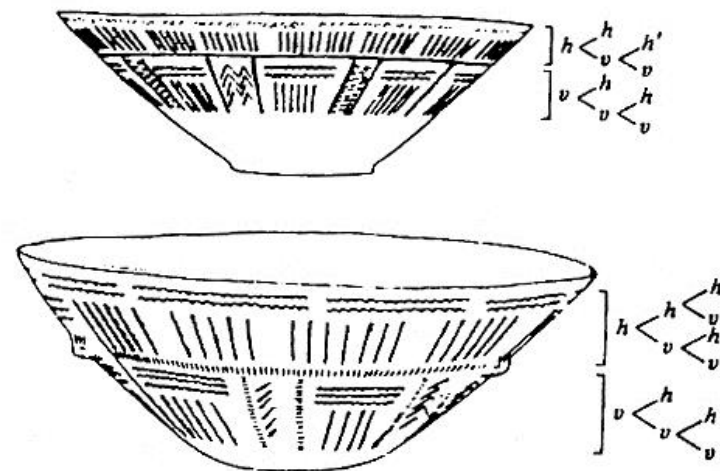
Δομισμός

- Γενικό ρεύμα σκέψης
- Πολλά παρακλάδια
- Εδώ ενδιαφέρει ο γλωσσολογικός κλάδος
- Ferdinand de Saussure
- Σημαίνον και σημαινόμενο
- Υποσυνείδητοι κανόνες έκφρασης
- Ο (υλικός) πολιτισμός ως γλώσσα
- Ο υλικός πολιτισμός ως έκφραση και όχι ως λειτουργία

Εικόνα 4

Εικόνα 5

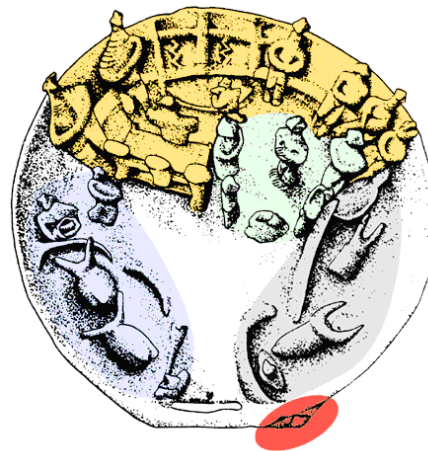
A
Fig. 4. Change in design structure in the Dutch Neolithic.

Δομισμός και αρχαιολογία

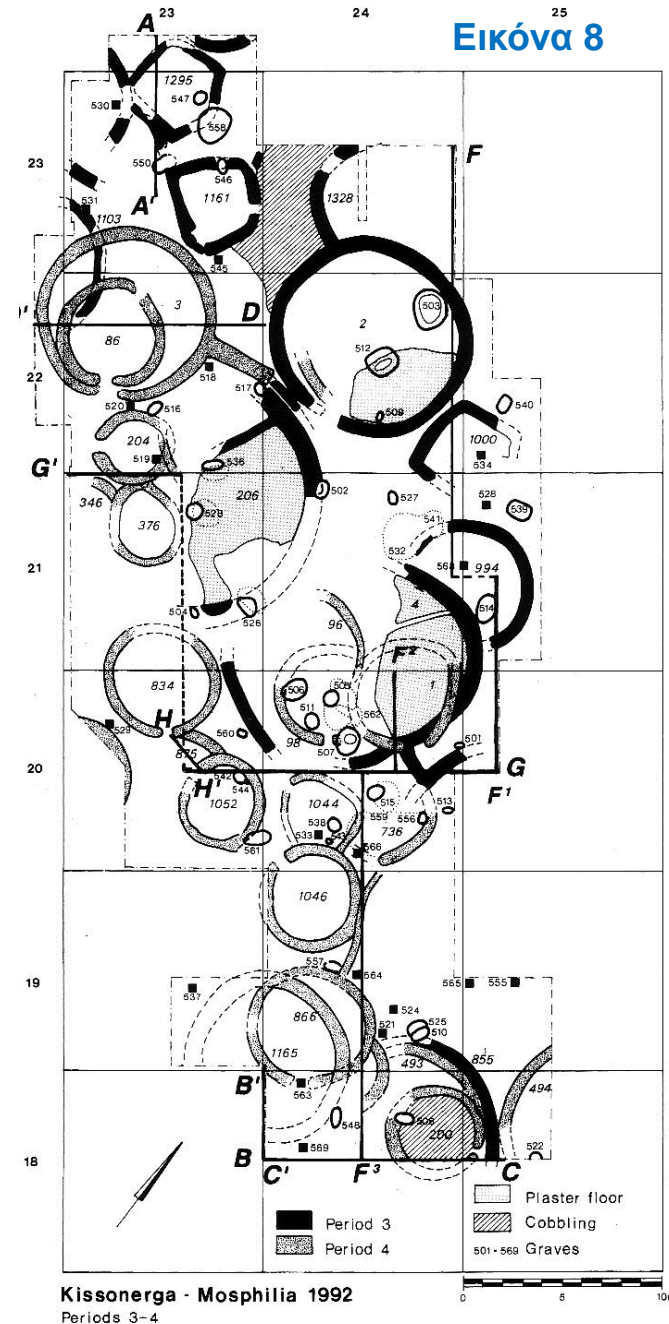
- Domus – agrios
- Αρχιτεκτονική και κοινωνικές ομάδες
- Φύλο

Εικόνα 6

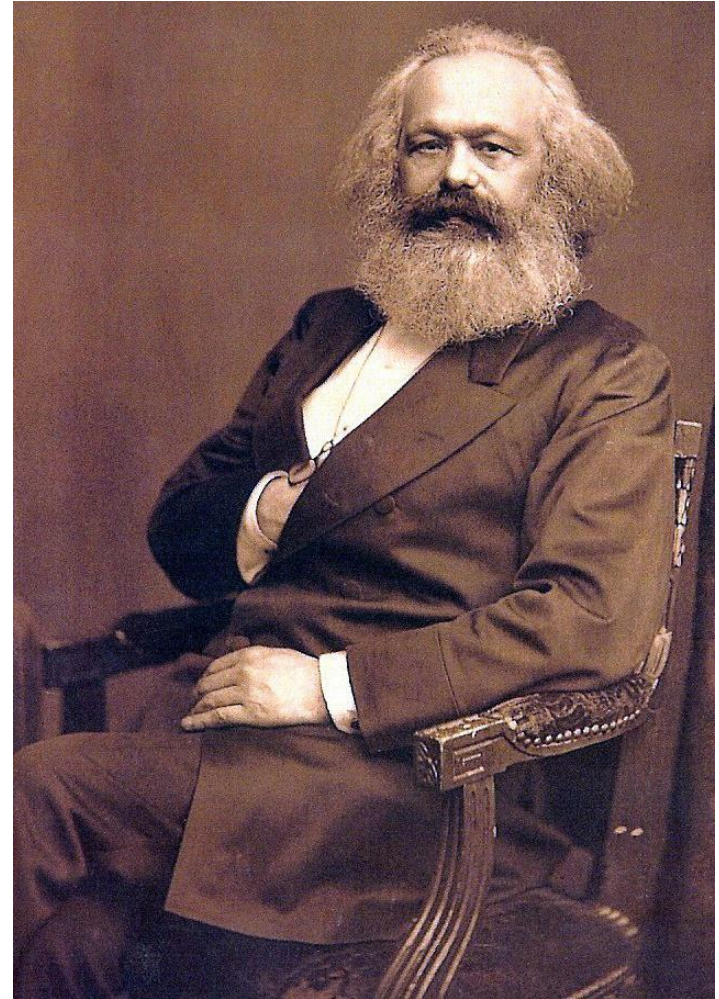

Εικόνα 7

Μαρξισμός

- Διαλεκτικός Υλισμός
- Παραγωγή αγαθών και ιστορία
- Η κοινωνική υπόσταση καθορίζει συνείδηση
- Τρόποι παραγωγής
 - Φυλετικός, ασιατικός, αρχαίος, φεουδαρχικός, καπιταλιστικός
 - Δυνάμεις παραγωγής
 - Σχέσεις παραγωγής
- Ταξικός αγώνας

Εικόνα 9

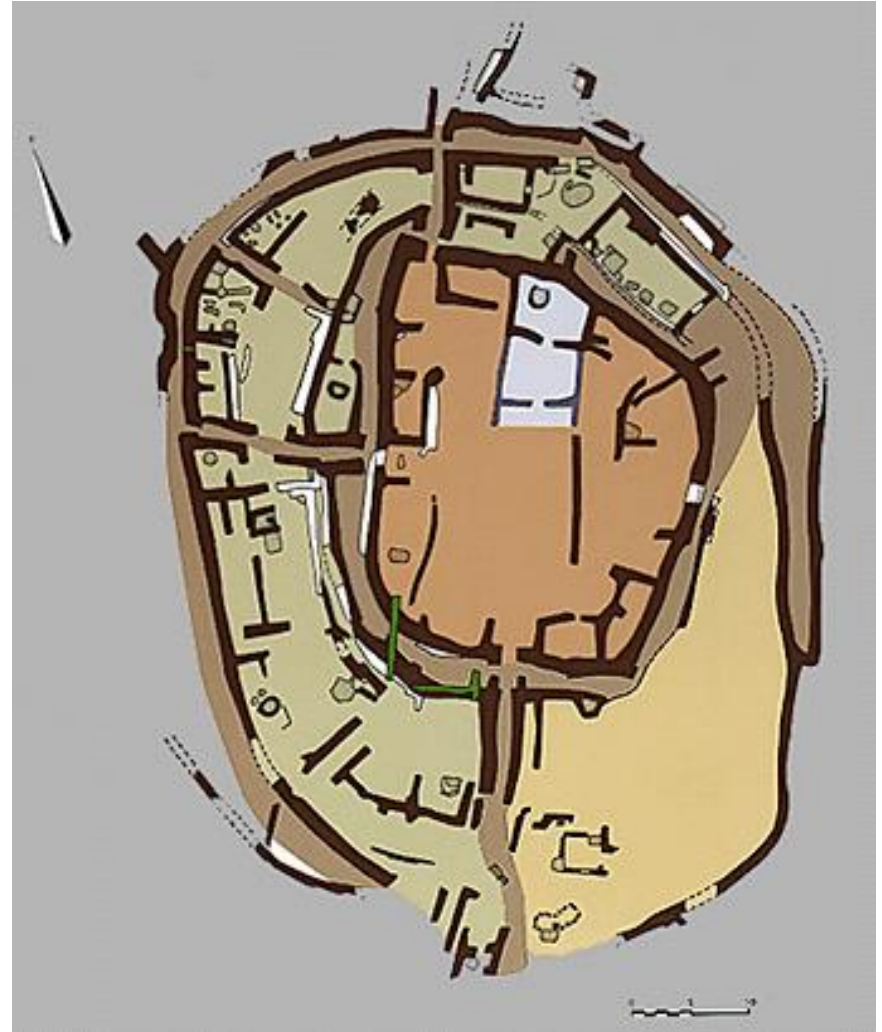
Σχόλια στη μαρξιστική προσέγγιση

- Επιστημονική βάση στην αναγκαιότητα του κομμουνισμού
 - Ομοιότητες με θετικισμό
 - Διαφέρει στην αναγνώριση της πολιτικής χροιάς της έρευνας
- Διαλεκτική προσέγγιση
 - Ιστορικότητα ερμηνειών
 - Αναγνώριση συγκρούσεων
- Σοβιετικές και Λατινοαμερικανικές προσεγγίσεις
- Σχολή Snodgrass στην Ελλάδα
- Ομοιότητες με οικονομική προσέγγιση διαδικαστικών

Το νεολιθικό Διμήνι

- Χουρμουζιάδης 1993
- Μέσα παραγωγής ευτελή
- Αποθήκευση περιορισμένη
- Αμυντική ικανότητα περιβόλων ανύπαρκτη
- Ο κοινωνικός ρόλος των περιβόλων
- Ο δημόσιος χαρακτήρας πλατείας
- Το μέγαρο ως αποτέλεσμα ανισότητας λόγω μεταλλουργίας

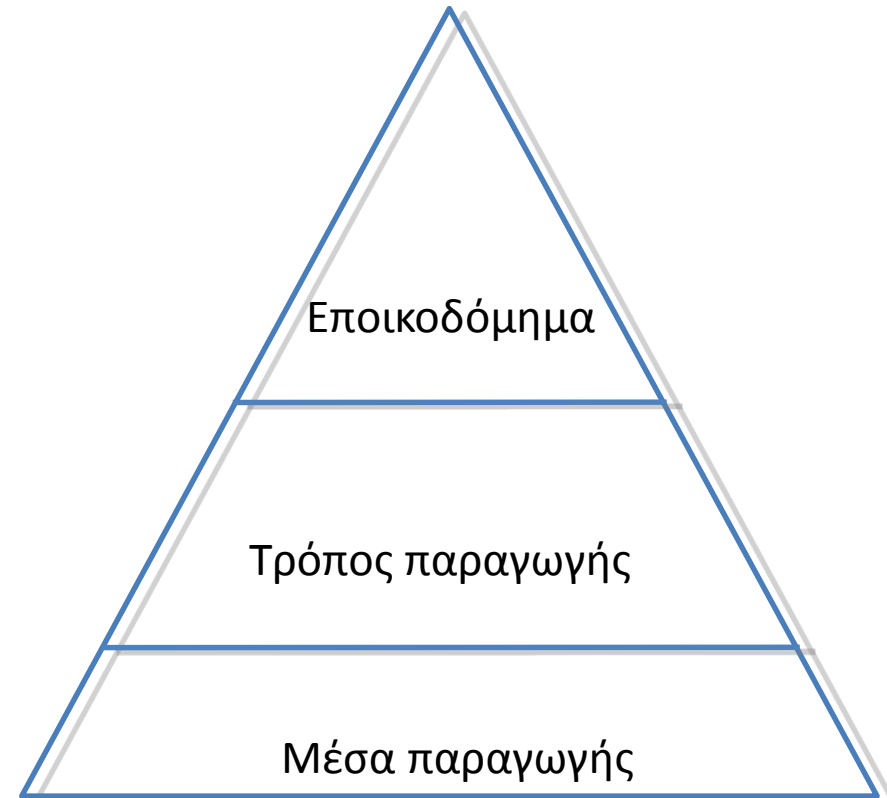

Εικόνα 10

Η ιδεολογία στο Μαρξισμό

- Βάση και εποικοδόμημα
- Η ιδεολογία ως ψευδής συνείδηση
 - Η ιδεολογία ως εξομάλυνση αντιθέσεων
 - Φυσικοποίηση αντιθέσεων
 - Παρουσίαση ταξικών συμφερόντων ως οικουμενικών
 - Απόκρυψη συγκρούσεων

Τα ειδώλια ως ιδεολογία οργάνωσης της καθημερινής ζωής στη ΝΛ

- Περιγραφή ανθρώπου
- Περιγραφή γονιμότητας
- Περιγραφή ζωικού κόσμου
- Περιγραφή παραγωγικών διαδικασιών
- Περιγραφή κοινωνικών σχέσεων

Εικόνα 11

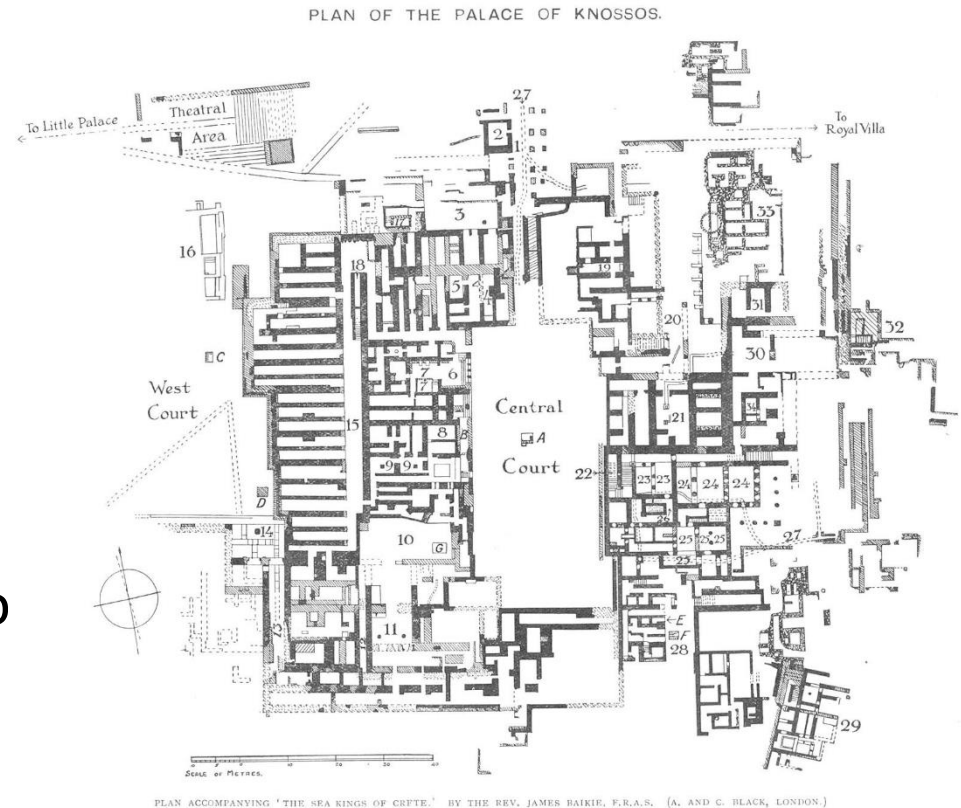

Εικόνα 12

Αρχαιολογία και πολιτική ιδεολογία

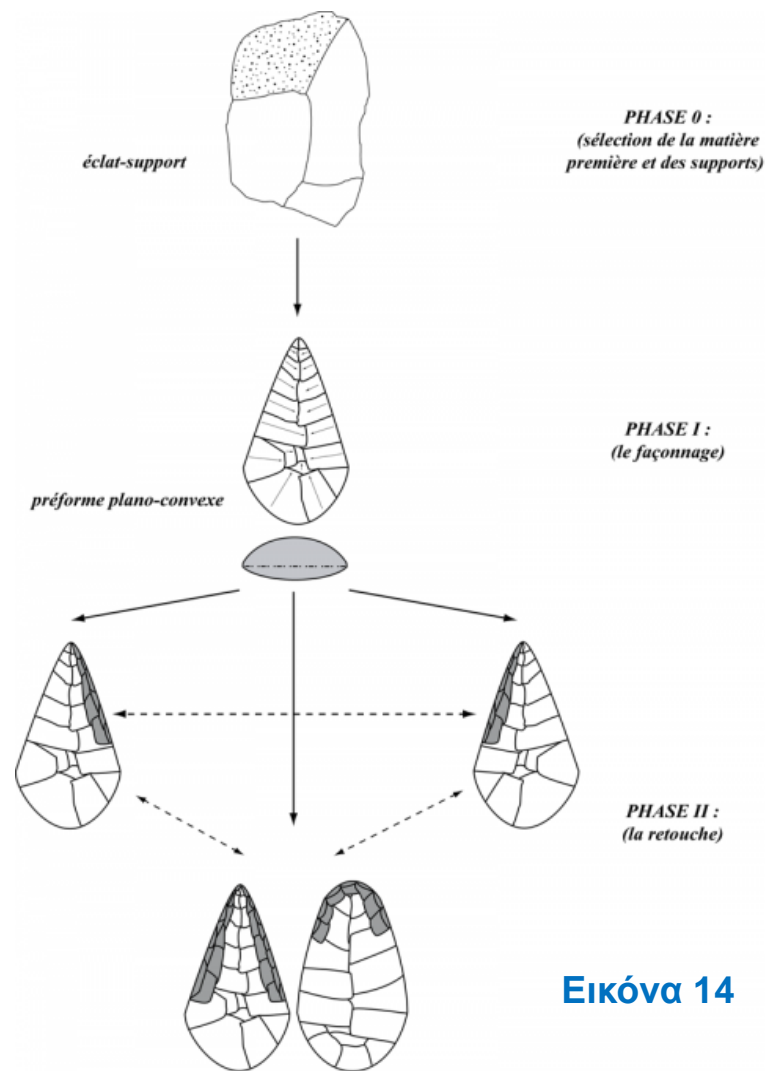
- Σχολή Φρανκφούρτης
 - Κριτική Θεωρία
 - Jürgen Habermas
- Η ιδεολογία στο παρελθόν
- Η αρχαιολογία στο πλαίσιο της σύγχρονης πολιτικής ιδεολογίας

Εικόνα 13

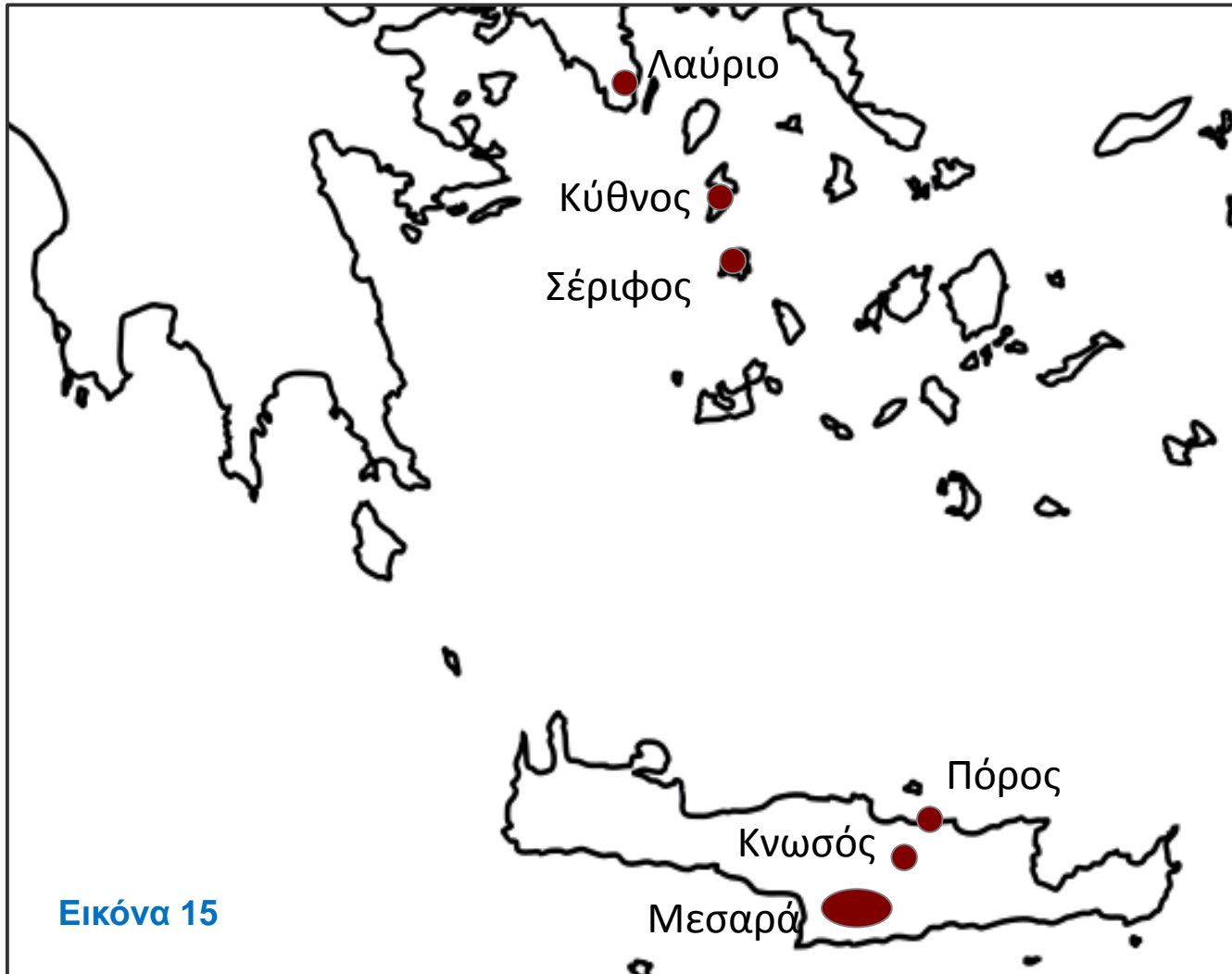
Νοησιαρχική αρχαιολογία

- Γνωστική ή γνωσιακή αρχαιολογία ή αρχαιολογία του νου ή της νόησης
- Cognitive archaeology
- Νοησιαρχική διαδικαστική προσέγγιση (cognitive processualism)
- Εξέλιξη ανθρώπου σε σχέση με τον εγκέφαλό του
- Αλυσίδες λειτουργίας (chaînes opératoires)
- Εξελικτικισμός της νόησης
- Η νοητική παράμετρος και το συμβολικό υποσύστημα

Εικόνα 14

Το παράδειγμα του χαλκού στο Αιγαίο της ΠΕΧ

Εικόνα 15

Η ανθρώπινη σκέψη

- Διαδικαστική αρχαιολογία: νοησιαρχία. Η ανθρώπινη σκέψη μπορεί να παραμετροποιηθεί.
- Δομισμός: Η ανθρώπινη σκέψη βρίσκει έκφραση στον υλικό πολιτισμό ως νοοτροπία και με τη μορφή υποσυνείδητων κανόνων.
- Μαρξισμός: Ασυμμετρίες στον υλικό πολιτισμό οφείλονται σε κοινωνικές ανισότητες και συγκρούσεις. Η ιδεολογία είτε τις συγκαλύπτει είτε τις εκφράζει.

Τέλος Παρουσίασης

Ιδεολογία και σκέψη.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Γιώργος Βαβουρανάκης. «ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές. Ενότητα 3: Η μεταδιαδικαστική αρχαιολογία. Παρουσίαση 6: Ιδεολογία και σκέψη.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH12/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

1. Ε. Μαντζουράνη, Η αρχαιολογία της Προϊστορικής Κύπρου, Αθήνα, 1998
2. “Aerial view of Mycenae, Greece”, Western Kentucky University, Anth 335 Old World Prehistory, Dr. Darlene Applegate, Spring 2008, Web Notes, Mediterranean and Aegean: Early Civilizations,
<http://people.wku.edu/darlene.applegate/oldworld/webnotes/4medaegean/civ.html>
3. Εξώφυλλο βιβλίου «Άγρια σκέψη», Levi-Strauss, μετάφραση Εύα Καλπουρτζή, Εκδόσεις Παπαζήση, 1977.
4. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ, Αθήνα, 1998

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

5. Ian Hodder, *Reading the Past: Current Approaches to Interpretation in Archaeology*, Cambridge, 1986

6. Das Vounous-Modell: der Kreis der Männer und die "thronende" Figur (nach P. Dikaios, *The Excavations at Vounous-Bellapais in Cyprus, 1931-2*, *Archaeologia* 88 [1940] Taf. VIII oben),

<http://homepage.univie.ac.at/elisabeth.trinkl/forum/forum0300/14dosch.htm>

7. Das Vounous-Modell: räumliche Gliederung nach den Handlungsschwerpunkten (bearbeitet nach E. Peltenburg, *Constructing Authority: The Vounous Enclosure Model*, *OpAth* 20, 1994, 160 Abb. 1),

<http://homepage.univie.ac.at/elisabeth.trinkl/forum/forum0300/14dosch.htm>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

8. Peltenburg, E. Excavations at Kissonerga-Mosphilia, 1979-1992, Lemba Archaeological Project Vol. II.1A, Aström: Jonsered, 1998

9. "Karl Marx 001" by John Jabez Edwin Mayall - International Institute of Social History in Amsterdam, Netherlands. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karl_Marx_001.jpg#/media/File:Karl_Marx_001.jpg

10. Διμήνι, <http://www.ime.gr/chronos/01/gr/nl/nnii/dimini.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

11. Rachmani. Head of an "acrolithic" figurine. Final Neolithic (c. 4500-3200 BC). Volos Museum M 2748α. Hellenic Ministry of Culture/ARF. Papathanasopoulos, G.A. (εκδ.), Neolithikos Politismos stin Ellada, N.P. Goulandris Foundation-Museum of Cycladic Art, Athens 1996, cat. no. 217. © Hellenic Ministry of Culture

<http://www.ime.gr/chronos/01/en/gallery/nl/rahma.html>

12. Πήλινο γυναικείο ειδώλιο από τη Θεσσαλία. Μουσείο Λάρισας ΧΟ.118. ΥΠΠΟ/ΤΑΠ, Παπαθανασόπουλος, Γ. Α. (επιμ.), Νεολιθικός Πολιτισμός στην Ελλάδα, Ίδρυμα Ν.Π. Γουλανδρή-Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Αθήνα 1996, αρ. κατ. 233, © ΥΠΠΟ,

<http://www.ime.gr/chronos/projects/neolithic/gr/b/symbol.html>

13. Plan of the Palace of Knossos, Plan accompanying "The sea kings of Crete" by the Rev. James Baikie, F.R.A.S. (A. and C. Black, London)

<http://www.mlahanas.de/Greeks/Cities/PlanOfThePalaceOfKnossos.html>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

14. Étude technologique des bifaces des niveaux inférieur et moyen de Sidi Zin (Le Kef, Tunisie), Lotfi Belhouchet, Représentation schématique de la chaîne opératoire des bifaces du niveau moyen, <http://pm.revues.org/256?lang=en>

15. Map of Greece, © Daniel Dalet, http://d-maps.com/pays.php?num_pay=196&lang=en

